

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Institutio Vitæ Ad Exemplar Passionis Domini Et Salvatoris Nostri

Sgambata, Scipio

Dillingæ, 1686

Cap. IV. Moraliū Virtutum fructus esse ex eodem horto legendos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53753](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53753)

CAPUT IV.

Moralium Virtutum fructus esse ex eodem horto legendos.

ET venit ad Discipulos suos, & in- *March.*
venit eos dormientes, & ait Petro: *26.v.47*
Sic non potuistis unâ horâ vigilare me-
cum? Vigilate, & orate, ut non intretis
in tentationem; Spiritus quidem prom-
ptus est, caro autem infirma, usque ad il-
lud: Convertite gladium tuum in locum su-
um, &c. Licet Christianis maximè vir-
tutibus, quas diximus, studere debeamus,
Morales tamen omittendæ non sunt, quas
Christus Dominus docendo suas fecit.
Nam, quamvis vetus Propheta dixerit, *Ve-* *Levi.26*
tera Novis supervenientib? fore projicien- *v.10.*
da, id minimè de contemptu accipien-
dum est, sed quòd hæc longè illis antecel-
lant, & illa in se contineant; nam &
Humilitas Prudens, Fortis, Temperans
& Justa est, & idem de alijs facillè dixeris.
Alioqui Nova, & Vetera simul in portis
Ecclesiæ sunt, & Scriba Doctus in Regno *Cant.7.*
cælorum profert de Thesauro suo nova & *v.13.*
vetera. Moralium igitur virtutum fru- *Math.*

Et in horto Gethsemani uberrimos colligemus. Et, quia proficientium hic ordo est, ut ab imperfectioribus ad perfectiora procedant, Temperantia prima erit, quæ in adolescentia requiritur. Fortitudo secunda, quæ maximè juventutem & virilem ætatem decet. Tertia Justitia, quæ confirmata & provecta ætas ornatur. Quarta Prudentia, quæ senum propria est. Temperantiam docet Christus Dominus Apostolos, cum eos reprehendit, quod tam breves vigiliis ferre non potuissent. *Vigilate, inquit, & orate, ut non intretis in tentationem; Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Ex quo Christi Domini præcepto sacrarum Vigiliarum in Ecclesia ortus est ritus. Somni quidem nomine hic omnem voluptatem corporis possumus intelligere: quemadmodum enim somnò sternitur corpus, anima sopitur, ususque rationis opprimitur, ita illecebræ voluptatum eadem nobis damna inferunt, & tantò majora, quantò peior est animæ mors æterna, quàm brevis imago mortis corporeæ. Quare hortatur Apostolus nos de somno surgere, & sicut in die

Rom. 9.
v. 3.

die honestè ambulare, non in commessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicijs. Medium autem ad Temperantiam obtinendam proposuit Orationem. Quippe cùm nemo possit esse continens, nisi Deus det, & cùm animus voluptatis cupidus non aliter melius possit à noxia voluptate avocari, quàm si alia nobilior voluptas ei proponatur, & caro infirma tum robur acquirat, cùm spiritus ratione roboratur, Latabimur, inquit sponsa, & exultabimus in te, memores uberum tuorum super vinum, hoc est, cùm primū tua ubera fugere in oratione cæperimus, tum nobis vinum deliciarum terrestrium acescet ac displicebit, illius voluptatis recordabimur semper, hujus immemores omnino erimus. Sed quia, cùm necessitas poscit, indulgendum est aliquid corpori, ideo Dominus cùm secundo venisset, invenissētque eos dormientes, erant, inquit Matthæus, oculi eorum gravati, & Marcus addit: & nesciebant, quid responderent Ei, miseratus eorum infirmitatem nihil dixit. Tertiò autem cùm venisset, etiam dormire aliquantulum

eos

Sap. 8.
v. 21.

Cant. I.
v. 4.

eos iussit. *Dormite jam*, inquit, & *re-*
quiescite: ac postea. *Surgite: eamus*. Ec-
 ce moderatur filiorum somnum. Beatus,
 qui moderatorem habet ac temperatorem
 actionum suarum Jesum. Beatus, qui eo
 iubente quiescit, eo excitante consurgit,
 ejus nutu cibum capit, ejus imperio jeju-
 nat, & nullū ē corporis cōmodis aut sumit
 aut respuit ejus injussu. Nunc Fortitudinē,
 eodem docente, discamus: *Eamus*, in-
 quit, *ecce appropinquavit, qui me tradet*.
 Brevis vox *Eamus*: sed nulla fortior ad
 hanc diem unquam est audita. Fortitudo
 enim in arduis sponte subeundis tantō
 major est, quantō & majora instant peri-
 cula, & certiora, & qui ea subit, minus
 præsidiij ad ea evadenda habet, & plus
 intelligit, quantum in ijs sit mali.
 Hæc omnia in Christo Domino summa
 erant. Nam quod majus unquam, non
 dico periculum, sed exitium fuit, quā
 illud, in quod se Christus tum dedit: quod
 certius? quis minūse evasurum spera-
 vit? quis præsentiorem habuit futuri
 mali notitiam? Obversabatur ei ante ocu-
 los ignominia illius horror, & facies tur-
 pissima

piissima mortis infamis, cruciatuū asperitas & multitudo, hæc enim omnia sciebat, antequam fierent, tota denique scena Romana sævitia, Judaica perfidia, & quod horum omnium caput & causa erat, ultimus inferorum furor & rabies: hæc simul omnia illi se objiciebant, ad quæ vitanda, licet à Patre legiones Angelorum habere posset, sciebat tamen id jam constitutum esse, sibi per hæc eundum esse, & hæc omnia perferenda. Postremò offerebant se ejus animo, quæ longè ingratiſſimos illos cruciatus reddebant, pernicies Hebraica gentis, ex qua ipse nasci voluerat; hominum tam multorum ingratus animus, qui tantum beneficium parùm agnitori, minùs æstimaturi essent, denique etiam multi abnegaturi, plurimi oppugnaturi. Ultimum horroris erat Judæ impia proditio, quâ plus cruciabatur Domini caritas, quàm omnibus Judæorum furoribus. Adversus hæc omnia mala tam impavidus Salvator ex oratione consurgit, ut Apostolos dormientes minimè putet excitandos. Interea dum abesset aliquantum Judas cum cohorte, *Dormite jam,* inquit,

inquit, & *conquiescite*, tanquam in rebus securis; deinde eos excitat, non ad sui præsidium, sed ad spectaculum, ut tantæ fortitudinis visû miraculô, & ipsi ad aliquid simile audendum pro ipso excitarentur aliquando. Invenio Dominum in sua Passione diversis, & planè oppositis feris apud Prophetas comparatum.

Isai. 53. Nam apud Isaiam ovis vocatur, *Sicut ovis*
v. 7. *ad occisionē ductus est;* à Jacobo autem in
Gen. 49 Judæ benedictione *Leo* dicitur, *Requies-*
v. 9. *scens accubisti ut Leo.* Quî potuit idem

Leo ferox, & Ovis mansueta dici? Leo nimirum fuit, cùm in adversam cohortem in se irruentiû hostiû se obviû dedit; sed ovis fuit, cùm ijsdē hostib⁹ se obtulit vincendum, illudendum, trahendum, immolandum. Ex his discas, quæ sit Christiana fortitudo: nam ejus proprium est, non minùs audacter occurrere omnibus periculis, quàm ea, si opus sit, ferre mansuetè, & humiliter. Sanè Fortitudo Leonis apparuit in eo, quòd & tantô animô occurrit hostibus, & Proditorem tanta gravitate reprehendit. *Amice, ad quid venisti?* Et ultro interrogavit: *Quem queritis?*

queritis : & cùm audisset se quæri, tali vultu, ac frontis majestate respondit; *Ego sum*; ut abierint retrorsum, & ceciderint resupini in terram. Fortitudo autem Ovis, quæ Christianorum propria est, qui cum ipsa mansuetudine omnia adversa vincunt, enituit in eo, cùm Petrum arma capeissentem repressit, & ipsos milites arguit, quòd ad se, inermem & mori paratum, facibus armisque instructi venissent, & cùm deinde vinciri se passus est, & secutus quocunque duxerunt, talem se gessit, ut multò magis ovis immolanti resistat, quàm ipse restiterit se occidentibus. *Fecerunt illi, quacunque voluerunt.* Agendæ sunt gratiæ vel cœco furori Iudæorum, qui properans plura ac longiora Christo Domino tormenta non intulit, vel astutiæ eorum versutiæ, quæ populi tumultum, & tantæ innocentæ mox manifestandam timens apertissimam veritatem, rem ultra diem differendam non putavit. Nam quicquid eo tempore tartarea rabies in hanc mitissimam ovem audere voluisset, paratam Domini patientiam habebat, ut planè possimus dicere, omnia

tor-

Marci.
9. v. 13.

tormenta, omnesque cruciatus, quos homini homines inferre possint, & quos excogitare daemones valeant, Christum Dominum suscepisse; ad omnia enim perferenda erat paratus. Justitiæ verò nunquam majus exemplum editum est, quam in horto Gethsemani. Etenim primum ea Justitia, quæ inter Deum & Homines intercedit, illic ad perfectam æqualitatem adducta est, & ejus, quæ inter ipsos homines est, insigne documentum editum. Dei justitia ob scelera hominum, quibus divina dignitas erat offensa, exigebat ab hominibus eam satisfactionem, quæ se, ac Numen violatum deceret: contra humana conditio imbecilla ac labilis jure quodam suo poscebat, eam ab se satisfactionem exigere, quam exhibere posset: cur enim idem Conditor, qui se ita infirmum & inopem creasset, hoc ab se requireret, quod sciret in suis viribus non esse? Litigium hoc, quodammodo ex utraque parte æquum, diremit Christi Domini caritas, qui suscepto patrociniò infirmitatis humanæ, quod Justitiæ Divinæ debebatur, exsolvit, non solum integrè, sed cumulatè, ut non modo

modò iusta, sed copiosa sit apud eum redemptio. Et quia, ne hoc faceret, hominis, quem gerebat, innocentia obstabat, qui se tot cruciatibus objici meritò queri poterat, ejus quoque causam apud Patrem aliquando agendam suscepit, rogans, ut, si fieri posset, ne huic quidem parti injuria fieret, donec à Patre responsum, ipsius Humanitati sic expedire, & hoc vel maximè è re ipsius esse, quæ brevi morte omne gaudium & gloriam esset adeptura. Quo nuncio accepto læta Humanitas, *proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta.* Ita tum Dominus implevit omnem Justitiam, & omnia litigia composuit, pacificans per Sanguinem suum, quæ in cælis, & quæ in terris erant. Justitiæ verò inter homines insigne præceptum dedit. Primum, cum noluit esse plures gladios quàm duos : *Ecce duo gladij hîc*, dixerant Apostoli : respondit Dominus, *Satis est.* Nam præter gladios duos publicæ auctoritatis, Ecclesiasticæ & sæcularis, nullus in Ecclesia esse debet tertius gladius privatæ ultionis. Deinde, cum Petrum, nimis properè & intempestivè

K

arma

Hebr. II

v. 2.

Colo. I.

v. 10.

arma arripientem, coërcuit, etsi optimo affectu, etsi optimâ causâ, tamen præter Dei voluntatem, nullo jure adversus publicos ministros insurgentem. Quô docuit, temerè nos interdum, velut Christi Domini honorem ulturos, arma sumere, cùm id tamen Christus ipse non requirat à nobis. Illud denique ad omnes ab injuria deterrendos addidit, eum, qui adversus alterum ferrum stringeret, simili fato periturum, & vicem cuique reddendam, ac neminem impunè laturum, qui sanguinem fratris fuderit. *Vae qui prædaris,* inquit Propheta, *nonne prædaberis?* Num putas inultam abitura audaciam, quam tibi præsens rerum status facit? Noli id putare; est, qui quærat, & judicet. Prudentiam verò, eamque cœlestem, ac quæ de sursum est, cùm ex omnibus, quæ in hoc horto egit Dominus vel dixit, uberrimè discimus, tum maximè ex duobus: primùm ex consilijs, quibus suos instruxit; deinde ex verbis, quibus est adversarios allocutus. Mirum alicui esse posset, Dominum, qui sapientia ipsa esset, à suis ultimò discedentem, tanta tempestate

Isai. 33.
v. I.

pestate ingruente, non eis plura & reconditiora consilia, & monita aperuisse, ut solent viri longo usu rerum edocti, cum filios aut amicos deserunt, nonnulla eis capita consiliorum ac principia vitæ dirigendæ indicare. At Salvator in toto illo extremo sermone nihil aliud eis, quàm Fidem, Spem & Charitatem commendavit. In hoc verò secretiore consilio, habito cum tribus fidissimis discipulorum, nihil eos docuit aliud, quàm orare; in eo verbo prudentiam omnem constituens: *Orate, ne intretis in tentationem.* Noverint cum omnes Christiani, tum maximè, qui vel statu vel munere proximè Apostolos sequuntur, in eo sibi omnem ponendam esse solertiam & calliditatem, ut, quicquid periculi eorum rebus imminet, oratione prævertant. Quid ad arma properas Petre? Non hoc Magister consuluit: præstitisset Vigilasse, & Orasse; illud satis erat; illud Dominus abs te requirebat; illud si fecisses, Dominum fortè in atrio non negasses. Non decet te, istis consilijs rem Christi tueri velle; quibus Ethnici setuantur: *Vigila, & Ora, satis feceris.*

Ego, si opus fuerit, legiones mittam Angelorum, quæ te & me tueantur. Summa igitur est prudentiæ Christianæ, Vigilare, & Orare. Quod verò Judæ & Cohorti Dominus locutus est, id videtur humanam & noxiam prudentiam arguere, *Quem quæritis?* inquit. Quàm multi ex hominibus, qui nunc rebus humanis se immiscent, ac plurima agenda suscipiunt, si interrogarentur his vocibus: *Quem quæritis?* territi abirent retrorsum, & caderent. *Quem quæritis?* Proculdubio diligitis vanitatem, & quæritis mendacium: aut certè malum proximo vestro quæritis; jure ergo in vobis fit, quod Propheta ait: Convertantur retrorsum, qui volunt mihi mala. Sed audent colligere se, & dicere: Jesum Nazarenum quærimus. Nihil nobis aliud propositum est, quàm Christi honor, Ecclesiæ utilitas, Reipublicæ bonum. Scilicet, hæc vos quæritis, non aliter quàm Judæi Christum quærebant, ut, cum reperissent, perderent ac necarent. Nam publica munera, magistratus, dignitatésque præcipuas ideo affectatis, ut in ijs ex vestra utilitate, non ex Christi exemplo

exemplo ac lege vivatis. Sic antea Herodes quoque Christum quæsierat, quem occideret: Ergo jure nobis responderi potest: Jesum quæritis, finite hos abire. Si Christum, si Ecclesiæ, si Reipublicæ commodum quæritis, nolite divitias sectari, nolite consanguineos & amicos tantum vestros evehere, ac locupletare, nolite eò libentiùs accurrere, ubi reditus majores sint, non ubi fructus uberior, Christum tenete, finite hos abire. Discamus nos hanc veram esse prudentiam, Christum unum tenere, ac domum nostram ducere, non damnandum, sed vindicem salutis nostræ colendum, amandum, & observandum semper; at reliqua omnia sinamus abire, quò velint.

CAPUT V.

Theologicarum Virtutum quoque Fructus ex eodem horto decerpi.

Qui autem tradidit eum, dedit illis signum dicens: quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & confestim accedens ad Jesum dixit: Ave Rabbi.

Matth.
v. 48.

K 3

& oscu.